

ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA POLOŽAJA I POTREBA MLADIH U BUJANOVCU

Uvod i metodologija

Osnovni cilj istraživanja je prikupljanje informacija o položaju i potrebama mladih iz srpske, albanske i romske nacionalne zajednice u opštini Bujanovac.

Istraživanje i analiza prikupljenih podataka sprovedeni su u saradnji sa PR agencijom "Nova vizija" iz Beograda, a poslužiće svim zainteresovanim stranama kao polazna tačka za izradu svih značajnih dokumenata koji imaju za cilj poboljšanje položaja mladih u opštini Bujanovac.

Prikupljanje podataka – anketiranje mladih na terenu, sprovedeno je u decembru 2021. i januaru 2022. godine, korišćenjem standardiziranog upitnika koji agencija "Nova vizija" koristi za istraživanje problema i potreba mladih u svim istraživanjima ovog tipa. Anketari, takodje mlađi, birali su ispitanike metodom slučajnog odabira, uzrasta između 15 i 30 godina starosti, u ruralnim i urbanoj zajednici opštine Bujanovac.

Terenskim istraživanjem anketirano je 501 ispitanika, čiji odgovori su kvalifikovani kao reprezentativni uzorak populacije mladih uzrasta izmedju 15 i 30 godina. Kvalifikacija je uzeta na osnovu prepostavke da je svaka mlađa osoba iz opštine Bujanovac imala podjednaku verovatnoću ulaska u uzorak, a da su, pri tom, ispoštovani kriterijumi odredjenih demografskih karakteristika, značajnih za valjanost uzorka, tako da se uzorak sastoji od približno istog broja žena i muškaraca, približno istog broja ispitanika iz srpske i albanske zajednice (u odnosu na zvanične podatke koji se odnose na etnički sastav u opštini Bujanovac) i adekvatne zastupljenosti mladih koji žive u gradskoj i vangradskoj sredini.

Istraživanjem je obuhvaćeno pet oblasti koje su od posebnog značaja za mlađe u Bujanovcu. To su:

- Obrazovanje i nauka mladih
- Rad, zapošljavanje i položaj mladih na tržištu rada
- Socijalna i zdrravstvena zaštita mladih briga mladih
- Sigurnost mladih
- Kultura, sport i aktivizam (učešće, volontiranje i mobilnost) mladih

Greška uzorka iznosi 5%, sa nivoom pouzdanosti od 95%.

Za analizu prikupljenih podataka korišćen je SPSS, kao i podaci opštine Bujanovac i Zavoda za statistiku Republike Srbije.

Rezultrati istraživanja su prikazani u tabelama i grafikonima i dodatno opisani kroz objašnjenja u kraćim tekstovima.

Istraživanje je rađeno u okviru projekta "Ostvarivanje prava albanske nacionalne manjine na jugu Srbije" koji se realizuje uz pomoć programa Beogradske otvorene škole "Mladi i mediji za demokratski razvoj"

MLADI U OPŠTINI BUJANOVAC, OPŠTI PODACI

Iako važi predrasuda da je prirodni priraštaj na jugu Srbije u svim opštinama koje naseljava albansko stanovništvo veliki, opština Bujanovac prema podacima iz 2020. godine beleži negativan prirodni priraštaj u stopi od -2.

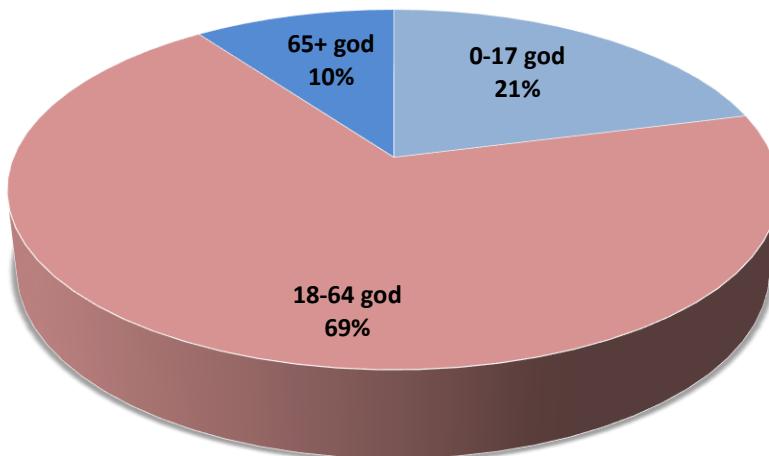
Procena broja stanovnika iz sredine 2020. godine jeste 37.815 stanovnika.

Prosečna starost stanovnika opštine Bujanovac je 36 godina.

Stanovništvo opštine Bujanovac prema starosnim grupama i polu, 2019-2020.

	2019		2020	
	Ž	M	Ž	M
Deca starosti do 6 godina (predškolski uzrast)	1413	1469	1419	1470
Deca starosti 7–14 godina (uzrast osnovne škole)	1505	1771	1457	1726
Deca starosti 15–18 godina (uzrast srednje škole)	1235	1425	1178	1338
Deca starosti 0–17 godina	3856	4319	3747	4160
Broj mladih (15–29 godina)	4895	5519	4780	5376
Radni kontingenjt stanovništva (15–64 godina)	13401	14365	13419	14383
Ukupan broj stanovnika	18372	19346	18321	19294

Stanovništvo opštine Bujanovac prema starosnim grupama, 2020.

OBRAZOVANJE I NAUKA MLADIH

U opštini Bujanovac postoje dve srednje škole - Srednja stručna škola "Sveti Sava" u koji mahom idu djaci iz srpske i romske nacionalne zajednice i srednja škola "Sezai Surroi" koju pohadjavaju mladi iz albanske nacionalne zajednice.

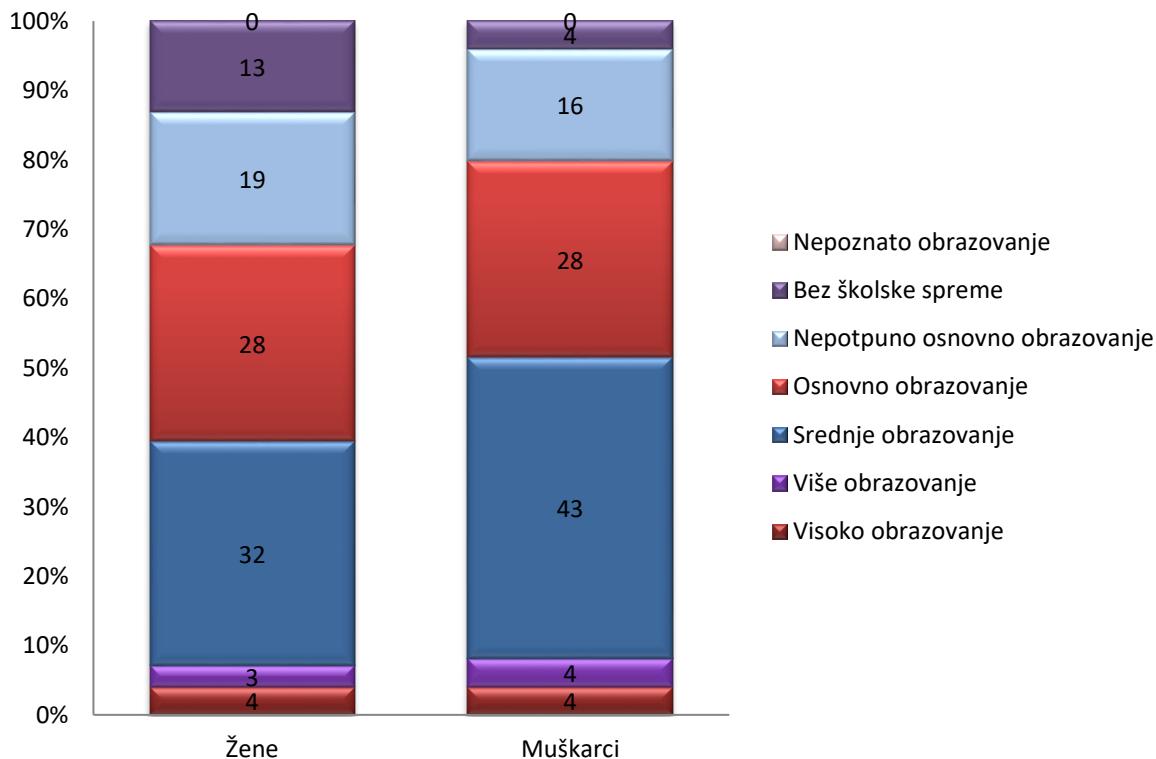
Iako ima zadovoljavajući broj mladih, Bujanovac ipak nije imun na opšti trend pada u broju dece upisane u osnovne i srednje škole.

Broj srednjoškolaca opštine Bujanovac je od prošle do ove školske godine u padu. Iako Bujanovac beleži manji pad u odnosu na neke druge opštine, prostora za optimizam nema, naročito ako se uzme u obzir da postoji trend upisa srednje škole "SVeti Sava" od strane mladih iz Vranja

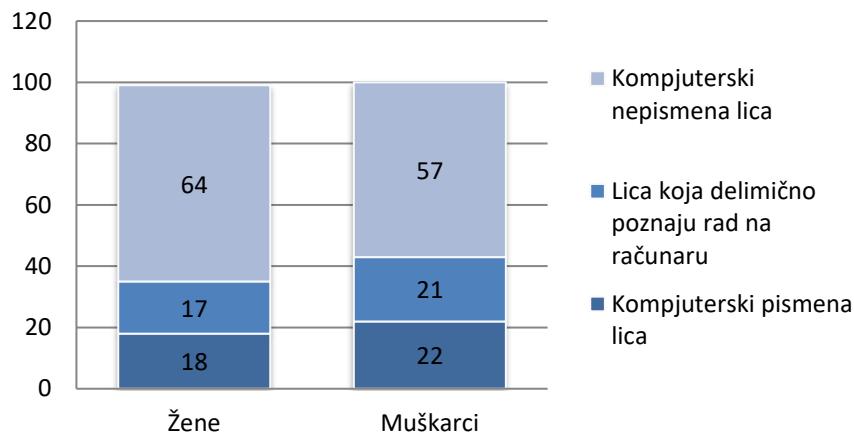
Osim toga, kao indikator dugoročnih kretanja mladih, uključenih u obrazovni sistem, posmatra se broj dece upisane u osnovne škole. Za opština Bujanovac ovi podaci nisu ohrabrujući, jer broj upisane dece godinama opada.

Stanovništvo starosti 15 i više godina prema školskoj spremi i polu,

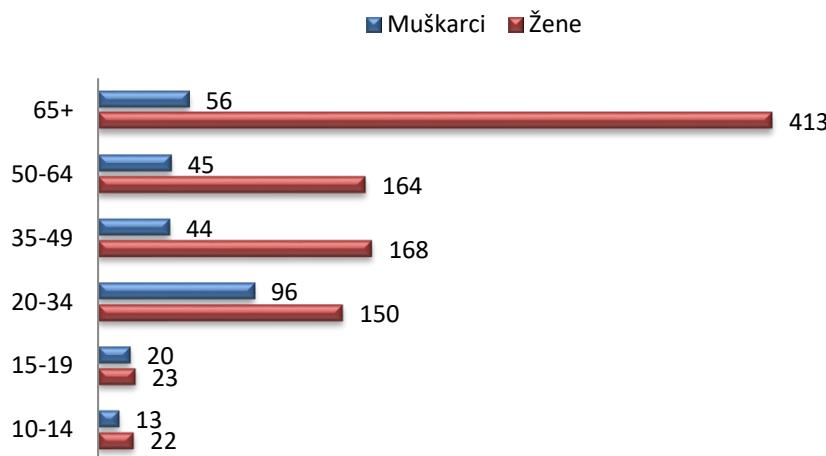
2011. (%)

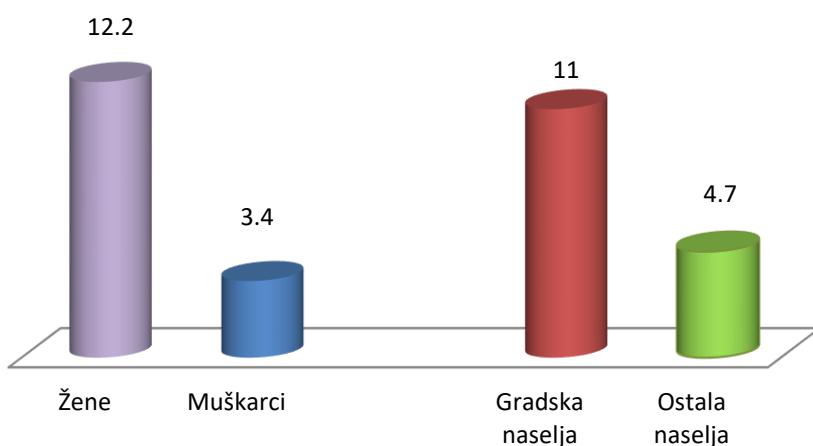
Stanovništvo starosti 15 i više godina prema kompjuterskoj pismenosti i polu, 2011. (%)

Nepismena lica starosti 10 i više godina prema starosnim grupama i polu, 2011.

Učešće nepismenih u ukupnom stanovništvu starosti 10 i više godina prema polu i tipu naselja, 2011. (%)

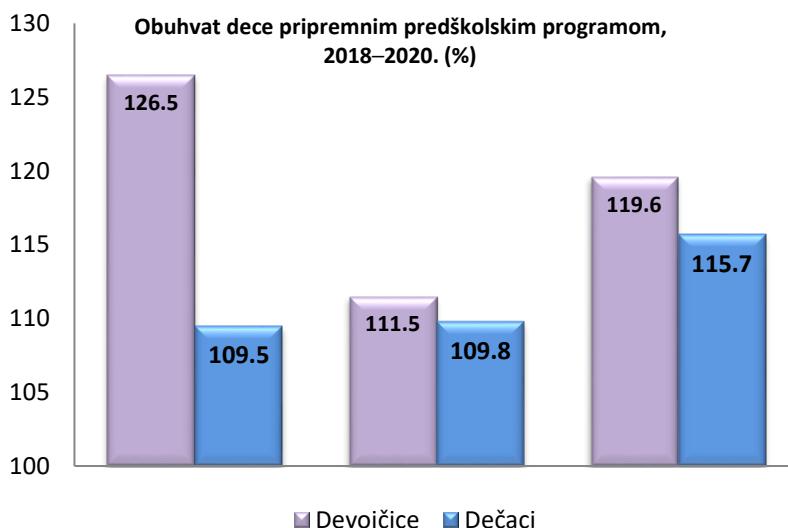

PREDŠKOLSKO OBRAZOVANJE

Broj ustanova	1	(2020)
Broj objekata	28	(2020)
Deca uzrasta 0–3 godine u predškolskom vaspitanju i obrazovanju	26	(2020)
Obuhvat dece uzrasta 0–3 godine predškolskim vaspitanjem i obrazovanjem (%)	2,4	(2020)
Deca uzrasta od 3 godine do polaska u PPP u predškolskom vaspitanju i obrazovanju	138	(2020)
Obuhvat dece uzrasta od 3 godine do polaska u PPP* predškolskim vaspitanjem i obrazovanjem (%)	14,2	(2020)
Deca koja pohađaju pripremni predškolski program	489	(2020)

Predškolsko obrazovanje – kapacitet, 2020

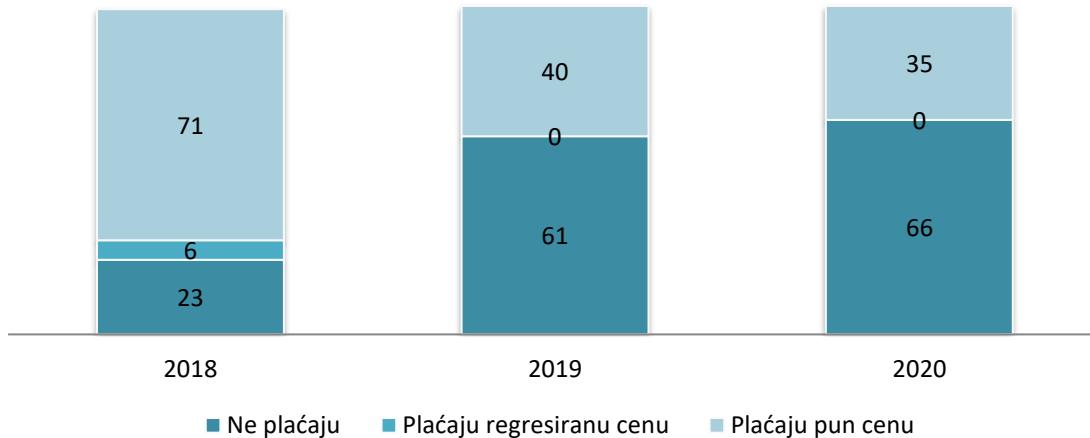
	Ukupno	Gradska naselja	Ostala nadelja
Broj primljene dece	653	381	272
Upisana deca preko kapaciteta	0	0	0
Deca koja nisu primljena zbog popunjenoosti kapaciteta	0	0	0

Deca u predškolskom obrazovanju prema dužini dnevnog boravka, 2018–2020. (%)

	2018	2019	2020
Do 6 sati dnevno	11,7	0,7	0,0
Do 6 sati dnevno 3 puta nedeljno	0,0	0,0	0,0
Od 9 do 12 sati	30,7	32,7	25,1
Duže od 24 sata	0,0	0,0	0,0
U PPP 4 sata	36,0	59,3	67,4
U PPP celodnevni boravak	21,7	7,3	7,5
Ukupno	100	100	100

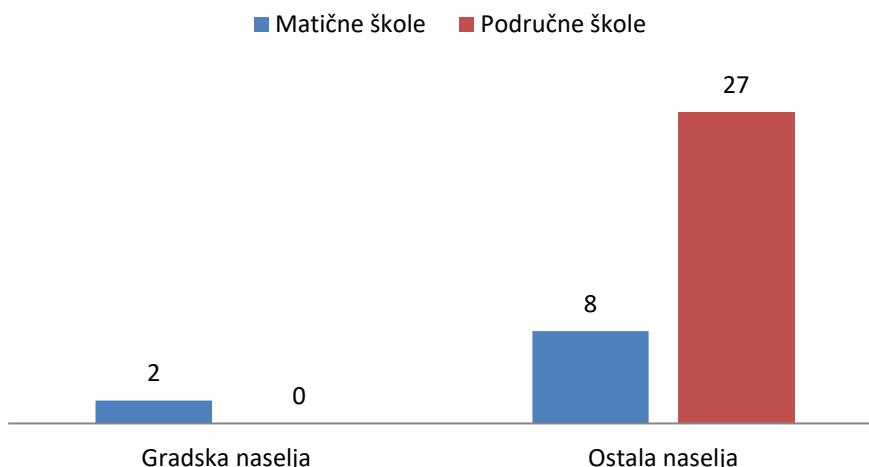
**Deca u predškolskom obrazovanju prema učešću roditelja u troškovima koje roditelji plaćaju,
2018–2020. (%)**

OSNOVNO OBRAZOVANJE

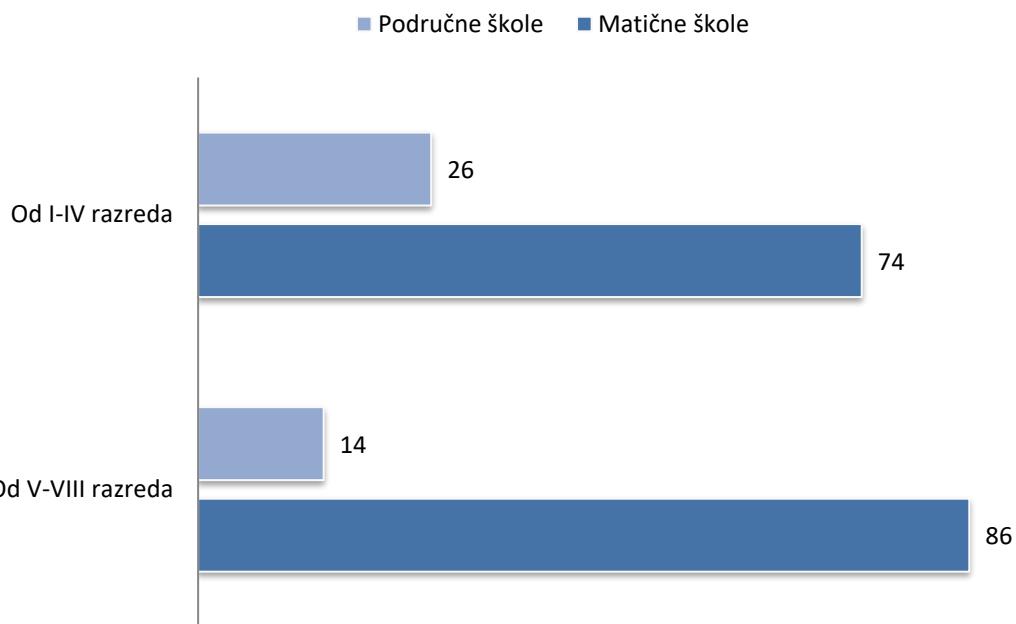
Osnovne škole – matične škole	10	(2020)
Osnovne škole – područna odeljenja	27	(2020)
Učenici upisani u osnovne škole – matične škole		(2020)
u niže razrede (I – IV)	1112	
u više razrede (V – VIII)	1257	(2020)
Učenici upisani u osnovne škole – područna odeljenja		
u niže razrede (I – IV)	393	(2020)
u više razrede (V – VIII)	202	(2020)
Neto stopa obuhvata osnovnim obrazovanjem (%)	91,6	(2020)
Učenici koji su završili 8. razred osnovne škole	391	(2020)
Stopa završavanja osnovne škole (%)	92,4	(2020)
Stopa odustajanja od školovanja u osnovnom obrazovanju (%)	0,6	(2020)
Broj dece obuhvaćene osnovnim obrazovanjem za decu sa smetnjama u razvoju i invaliditetom	0	(2020)
Broj odraslih obuhvaćenih osnovnim obrazovanjem	0	(2020)

Osnovne škole prema tipu naselja, 2020.

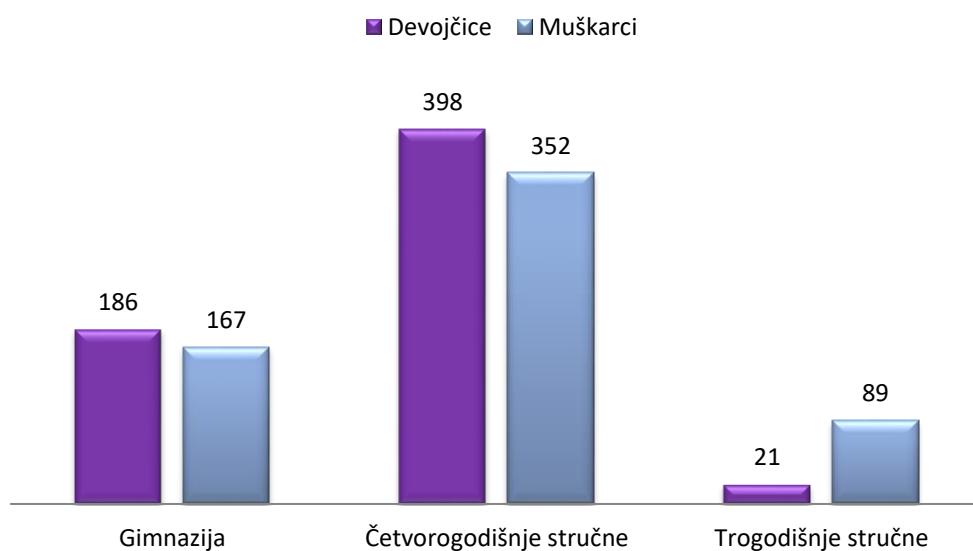
Učenici upisani u osnovne škole, 2020. (%)

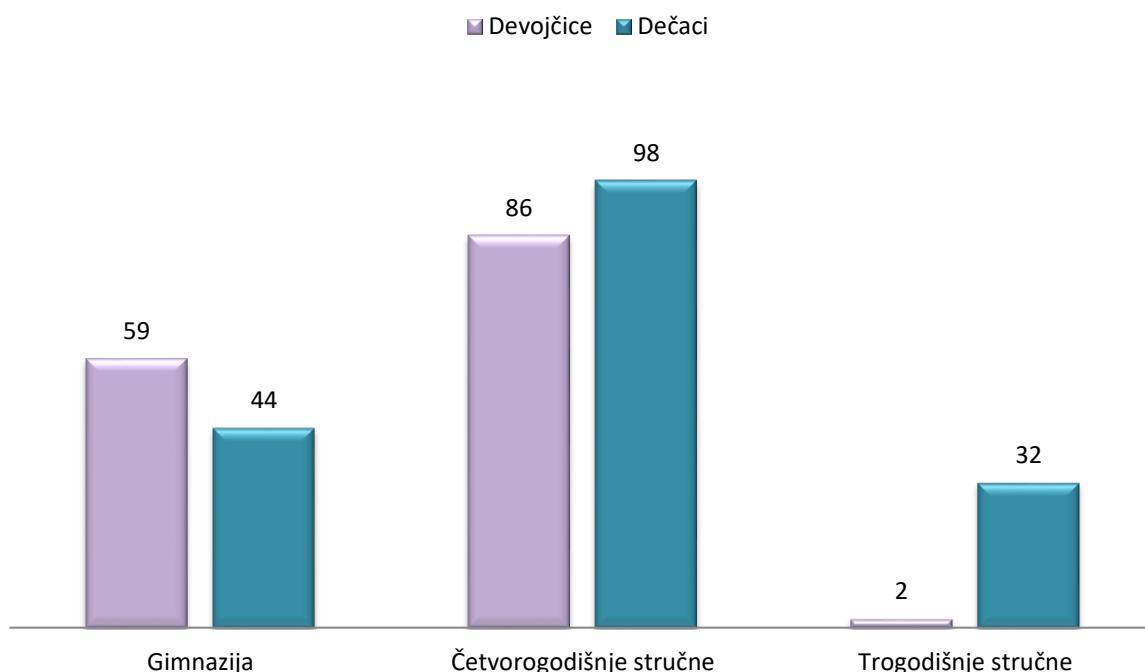
SREDNJE OBRAZOVANJE

Srednje škole	2	(2020)
Učenici upisani u srednje škole	1213	(2020)
Obuhvat dece srednjim obrazovanjem (%)	-	-
Učenici koji završavaju srednju školu	320	(2020)
Stopa završavanja srednje škole (%)	-	-
Stopa odustajanja od školovanja u srednjem obrazovanju (%)	4,9	(2020)
Broj dece obuhvaćene srednjim obrazovanjem za decu sa smetnjama u razvoju i invaliditetom	0	-

Učenici upisani u srednje škole, 2020.

Učenici koji završavaju srednju školu, 2020.

Napuštanje obrazovanja

Prema kriterijumima Evropske unije, mladi uzrasta između 18 i 24 godine koji su najviše završili srednju trogodišnju školu i nisu nastavili dalje obrazovanje (formalno ili neformalno) posmatraju se kao grupa mladih koja prerano napušta obrazovni sistem.

U uzorku koji je obradjivan istraživanjem pronađeno je 19% mladih koji nisu nastavili dalje školovanje nakon završene srednje trogodišnje škole. Takođe, oko 27% mladih u opštini Bujanovac obrazovni sistem napušta nakon četvorogodišnje srednje škole, odnosno, ne upisuju se na fakultet ili višu školu.

Kada su u pitanju razlozi zbog kojih mladi napuštaju obrazovanje, i dalje je glavni razlog vezan za finansijske faktore. Kao razlozi vezani za finansijske faktore posmatraju se pronađak stalnog zaposlenja i opštii finansijski razlozi. Mladi u opštini Bujanovac su pronađak stalnog zaposlenja u drugim opštinama i migracije kojima teže i/ili koje ostvare navodili kao najčešći razlog za nenastavljanje školovanja.

Nepovoljne finansijske prilike sledeći su značajan razlog zbog kojeg mladi napuštaju obrazovni sistem.

Tabela 1. Razlozi napuštanja školovanja

Razlozi	%
Zbog finansijskih razloga	32,7%
Nisam video/la u tome neki smisao	20.9%
Pronašao sam stalno zaposlenje	27.5%
Zbog obaveza u vezi poljoprivrednih poslova kod kuće	4.6%
Zbog obaveza u kući	8.5%
Ne želi da odgovori	0.7%

Razlozi finansijskog karaktera već odavno su prepoznati kao faktor koji najsnažnije deluje na mlade ljudе kada je u pitanju odluka o dalnjem školovanju. Međutim, pojava na koju bi trebalo обратiti posebnu pažnju jeste značajan broj mladih koji obrazovanje ne nastavljaju, jer u tome ne vide smisao. Nemogućnost pronašlaska smisla u obrazovanju, kao značajnog faktora napuštanja obrazovnog sistema, je u porastu u svim istraživanjima položaja i potreba mladih sprovedenim u proteklih pet godina.

Opština Bujanovac nije izuzetak od ovog trenda. Razlike su bazirane i na tipu naselja. Mladi iz gradskih sredina češće navode razlog finansijske prirode dok mladi iz vangradskih sredina češće navode razlog obaveza u vezi poljoprivrednih i kućanskih poslova.

Bitno je napomenuti da se napuštanje obrazovanja u ovom kontekstu odnosi na napuštanje bilo kojeg upisanog, a potom napuštenog nivoa obrazovanja, a ne samo na pojavu prerađenog napuštanja obrazovanja.

Stipendiranje mladih u opštini Bujanovac

Iako mladi napuštaju obrazovni sistem najčešće zbog razloga finansijske prirode, prema podacima lokalnih službi u opštini Bujanovac čak 87,3% mladih koji studiraju u Srbiji i/ili na Kosovu ostvare pravo na jednokratnu stipendiju, koju dodeljuje lokalna samouprava.

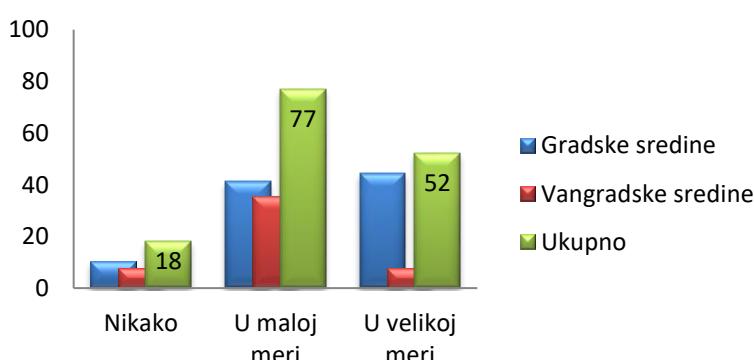
Takođe, do skoro su bile aktuelne stipendije za buduće studente, koje je dodeljivalo Koordinaciono telo Vlade Republike Srbije za opštine Bujanovac, Preševo I Medvedja.

Obrazovanje i zapošljavanje

Mladi u opštini Bujanovac ne daju ekstremno visoke ocene kada se govori o proceni korisnosti znanja koje su stekli ili još uvijek stiču u obrazovnom procesu, a u kontekstu toga koliko će im to znanje pomoći u nastavku obrazovanja na višem nivou.-

Razlike bazirane na tipu naselja odakle dolaze su značajne, jer su mladi iz gradskih sredina mnogo optimističniji kada je u pitanju procena korisnosti stečenih znanja i veština u procesu daljeg obrazovanja.

Procena korisnosti stečenog znanja u procesu daljeg obrazovanja

Procene su nešto pozitivnije kada govorimo o korisnosti obrazovanja u svrhu zapošljavanja u struci, jer u proseku 52% mladih smatra kako će im obrazovanje koje su stekli ili još uvek stišu u velikoj meri biti korisno kod budućeg zapošljavanja u struci.

Oko 8% muškaraca i 10% žena smatra kako im obrazovanje koje su stekli nikako neće pomoći da se zaposle u struci. Da će im obrazovanje pomoći u maloj meri smatra oko 42% muškaraca i 35% žena. Žene su pozitivnije u svojim očekivanjima vezanim za korisnost obrazovanja u kontekstu zapošljavanja, pa tako oko 55% žena smatra da će im obrazovanje koje su stekle u velikoj meri pomoći prilikom zapošljavanja u struci. Isto mišljenje ima 49% muškaraca.

Mišljenje mladih o kvalitetu nastave

Problem nedostatka praktične nastave zabeležen je kao najveći problem formalnog obrazovanja u svim prethodno provedenim istraživanjima na različitim nivoima u Srbiji. Alarmantno je to što procenat mladih koji ovaj problem smatraju najvećim raste kroz godine, te veliki broj mladih smatra kako nedostatak praktične nastave mora biti najhitnije rešen u procesu formalnog obrazovanja.

Preopširni nastavni planovi i programi i dalje su značajan problem koji mladi vide u formalnom obrazovanju, a relativno značajan je i procenat mladih koji smatraju da je problem u nedovoljnoj finansijskoj podršci mladima kroz obrazovni proces.

Iako je u opštini Bujanovac izuzetno mali broj studenata koji ne primi jednokratnu stipendiju, ona nije dovoljna ni za mesečne potrebe jednog studenta. Ako se tome doda dosta veliki broj mladih koji obrazovanje ne nastavljaju zbog razloga povezanih sa finansijskim prilikama, prepoznavanje nedostatka realnog stipendiranja, kao jednog od velikih problema obrazovnog sistema, još je jedna potvrda toga da mlađi nemaju dovoljno podrške u procesu obrazovanja.

Ovaj problem pogotovo je izražen u visokom obrazovanju.

Tabela 3. Najveći problemi formalnog obrazovanja

Šta je neophodno promeniti u formalnom obrazovanju?	%
Preopširni nastavni planovi i programi	25%
Manjak prakse/praktičnog pristupa u nastavi	35%
Nedostatak stipendija/kreditiranja, naročito u visokom obrazovanju	12%
Odnos nastavnika prema učeniku/studentu	4%
Neadekvatna tehnička opremljenost	4%
Praksa naučnoistraživačkog rada koja nije u skladu sa realnošću	4%
Nestručnost nastavnika i profesora	8%
Manjak dijaloga u učionici	3%

Značajan je i procenat mladih koji smatraju da je problem u odnosu nastavnika prema učenicima, kao i u nestručnosti nastavnika. Oko 4% mladih problem je prepoznao u odnosu nastavnika prema

učenicima/studentima, dok 8% mlađih smatra da je jedan od problema formalnog obrazovanja nestručnost nastavnika i profesora.

Ovaj faktor je generalno u porastu u proteklih pet godina, ali su uzroci tome još neistraženi. Da li se zaista radi o tome da nastavnici postaju nestručniji ili učenici osećaju više slobode da ih okarakterizuju kao takve, nije poznato. Uzroci se mogu tražiti i u dostupnosti materijalno-tehničkih sredstava koji su nastavnicima na raspolaganju, kao i u nivou stručne podrške koji nastavnici imaju u svom radu.

Neadekvatnu tehničku opremljenost kao problem prepoznaće oko 4% mlađih. Takođe, oko 4% mlađih smatra da je problem i to što je praksa naučnoistraživačkog rada neusklađena sa realnošću.

Učešće u neformalnom obrazovanju

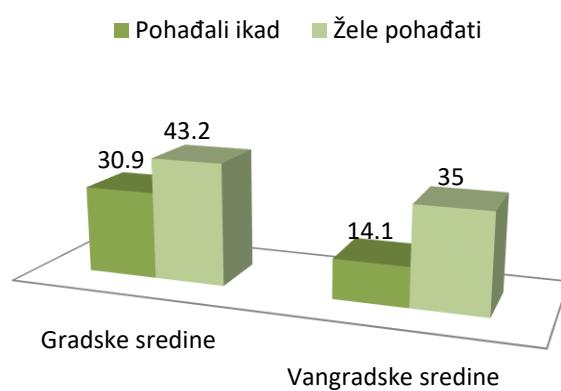
U proseku, oko 19% mlađih u opštini Bujanovac pohađalo je određene programe iz oblasti neformalnog obrazovanja, a oko 37% mlađih rado bi pohađalo takve obuke u budućnosti.

Nesrazmeran odnos između broja mlađih koji su imali priliku da učestvuju u neformalnom obrazovanju i broja mlađih koji bi to voleli je veliki, što ukazuje na to da je potrebno obezbediti više prilika za neformalno obrazovanje, pogotovo za mlađe iz vangradskih sredina.

Razlike bazirane na tipu naselja i polu su značajne, za 17% je veći procenat mlađih iz gradskih sredina koji su pohađali neformalno obrazovanje nego što je to slučaj sa mlađima iz vangradskih sredina.

Takođe, za 18% je više žena koje bi željele učestvovati u neformalnom obrazovanju u budućnosti. Najčešće teme kurseva/programa neformalnog obrazovanja koje mlađi pohađaju su vezane za učenje stranih jezika i informatiku.

Razlike bazirane na tipu naselja, kada je u pitanju učešće u neformalnom obrazovanju

Rad, zapošljavanje i preduzetništvo mlađih

Statistike o stopama nezaposlenosti stanovništva dosta su neprecizne zbog postojanja velikog broja kontrolisanih i nekontrolisanih varijabli, značajnih za precizno određivanje stope nezaposlenosti. S jedne strane, u nezaposlene osobe ne ubraja se stanovništvo koje ne radi, ali koje po osnovu nekih

drugih kategorija ne spada u nezaposleno (penzioneri, osobe nesposobne za rad, đaci i slično), uopšteno, stanovništvo koje se vodi kao radno neaktivno. Zvanične statistike vode se brojem osoba prijavljenih na zavode/biroe za nezaposlene, pri čemu je nepoznat broj osoba koje su nezaposlene, ali isto tako i neprijavljeni na zvanične zavode za evidenciju nezaposlenosti.

“Opština Bujanovac se suočava sa izazovima na tržištu rada prouzrokovanim nižom stopom zaposlenosti i višom stopom nezaposlenosti od nacionalnog proseka. Radnici primaju plate koje su približno 20 odsto niže od onih koje primaju radnici u drugim regionima; obrazovna struktura odraslog stanovništva takođe nagnje ka nižem stepenu obrazovanja, sa većim udelom stanovništva sa osnovnim ili obrazovanjem nižim od osnovnog. Što se tiče zapošljavanja radne snage, preduzeća u južnoj Srbiji uglavnom se oslanjaju na Nacionalnu službu za zapošljavanje (NSZ), oglašavanje i preporuke rođaka i prijatelja. Ovo je naročito slučaj za preduzeća koja posluju u oblastima proizvodnje, trgovine i administrativnih usluga. Preduzeća više vole da zapošljavaju radnike sa srednjim ili višim stepenom obrazovanja: takva tendencija ostaje dosledna u nekoliko privrednih sektora (trgovini na veliko i trgovini na malo, proizvodnji i građevinarstvu). Većina preduzeća ne daje posebnu prednost nekoj starosnoj grupi prilikom zapošljavanja radne snage, ali ona koja otvaraju nova radna mesta daju prednost radnicima u najproduktivnijim godinama (od 25 do 44 godina starosti).⁶ Nalazi ankete ukazuju na četiri glavne grupe zanimanja za koje postoji veća verovatnoća da će stvarati nova radna mesta u skorijoj budućnosti: i) trgovina (uglavnom za mesta prodavca, ali i za mesta menadžera prodaje i demonstratora u prodaji), ii) poslovi službenika (za mesta kancelarijskog, računovodstvenog i knjigovodstvenog službenika i magacionera), iii) usluge ishrane (za mesta kuvara, mesara, pekara, poslastičara) i iv) rukovodioци radnim mašinama i monteri u različitim industrijama (prehrambenoj, drvnoj i metalurgiji)” (podaci preuzeti iz istraživanja Vodič kroz socijalno preduzetništvo, grupa 484)

S obzirom na ovako tešku socio-ekonomsku situaciju, u poslednjoj deceniji opština Bujanovac nije uspela da izbegne sudbinu niske investicione aktivnosti.

Svi ovi makroekonomski faktori skiciraju brojne razloge za migriranje, pre svega mladih stanovnika iz opštine Bujanovac. Vrlo teška ekomska situacija, i nemogućnost pronalaženja posla, primorava čak 2.496 stanovnika Bujanovca da na dnevnom nivou putuje u drugu opštinu radi obavljanja zanimanja. Takođe, u opštini Bujanovac je na popisu 2002. godine, a na osnovu izjava članova domaćinstava, bilo registrovano čak 10.380 stanovnika koji su radili, boravili ili studirali u inostranstvu, što je činilo neverovatnu četvrtinu ukupnog broja žitelja opštine Bujanovac. S obzirom na bojkot popisa 2011, danas su moguće samo neke projekcije i procene, kako o broju onih koji žive i rade u inostranstvu, tako i o broju ljudi koji žive i rade u Bujanovcu. Tako, kada govorimo o mladima, možemo da uzmemo u obzir i razmatranje podatak sa popisa 2002. kada je u Bujanovcu bilo 19.344 osoba između 15 i 29 godina starosti.

Bez obzira na navedenu nepreciznost u iskazivanju stope nezaposlenosti stanovništva i mladih, ona je zasigurno mnogo veća od stope nezaposlenosti koju imaju razvijena društva, a koja bi se mogla smatrati optimalnom. Činjenica je da većina lokalnih zajednica na jugu Srbije, uključujući i Travnik, ima zabrinjavajuće stope nezaposlenosti mladih kojima se prioritetno mora baviti

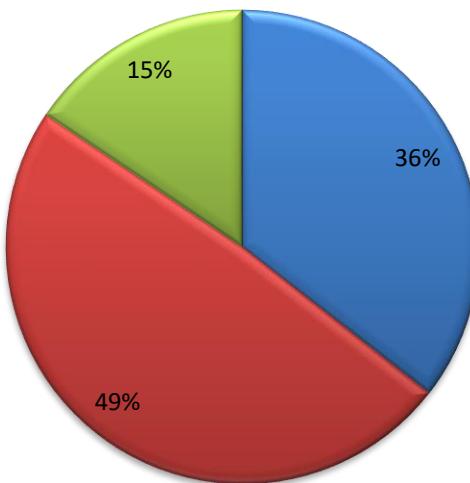
Nezaposlenost je uzročnik skoro svih negativnih pojava u životu pojedinca, ali i društva u cjelini. Zbog nezaposlenosti, mladi se teško odlučuju za osnivanje porodice, što se odražava na natalitet, primorani su živjeti u zajedničkim domaćinstvima, najčešće sa roditeljima, što ograničava mogućnosti za osamostaljenjem i preuzimanjem pune odgovornosti za vlastiti život. Negativne posljedice dugoročne nezaposlenosti na mentalno zdravlje su nemjerljive. U svom najgorem obliku, nezaposlenost uzrokuje i siromaštvo sa svim poteškoćama koje ono nosi.

Neformalno tržište rada

Neformalno tržište rada prisutno je u značajnoj meri. Oko 13% zaposlenih mladih nema potpisani nikakav ugovor sa poslodavcem. Mladi koji su najčešće žrtve rada na crno su mlade žene iz gradskih sredina. Zanimljivo je i da veliki broj mladih ima ugovore na određeni vremenski period. Oko 4% mladih je na ugovoru o probnom radu, a oko 3% ih ima volonterski ugovor. Oko 1% je pripravnika, te isto toliko mladih koji ne znaju kakav ugovor imaju sa poslodavcem.

Veličina neformalnog tržišta rada

■ Bez ugovora ■ Ugovor na neodređeno ■ Ugovor na određeno

Od ukupnog broja zaposlenih mladih, ugovor na neodređeno ima oko 49% mladih. Najčešći uzrok nezaposlenosti mladih u opštini Bujanovac je nemogućnost pronađanja posla. Iako su predrasude o tom kako posla ima, ali mladi ne žele raditi, dosta rasprostranjene u društvu, podaci pokazuju da se radi isključivo o predrasudama, a ne činjeničnom stanju. Oko 47% nezaposlenih mladih u opštini Bujanovac izjavljuju kako žele raditi, ali ne mogu da pronađu posao, iako ga aktivno traže. Onih koji žele raditi, ali ne koriste aktivne tehnike traženja posla je oko 23%, a mladih koji zaista ne žele raditi je oko 6%. Oko 11% mladih ne može raditi zbog obaveza u kući, a oko 5% njih je obeshrabreno na tržištu rada.

Razlozi nezaposlenosti

Usklađenost obrazovanja sa radnim mestom

Mladi u opštini Bujanovac uglavnom ne rade poslove za koje su se školovali. Oko 44% mladih izjavljuju kako nikako ne rade poslove za koje su se obrazovali. Dodamo li tome mlade koji rade poslove koji su „donekle“ u skladu sa njihovom strukom, dolazimo do procenta od 72% mladih koji su u većoj ili manjoj meri zaposleni izvan svoje struke.

Tabela. Usklađenost obrazovanja sa radnim mestom

Da li radite posao za koji ste se školovali?	%
Da	24.8%
Donekle	28%
Ne	43.9%

Diskriminacija i zlostavljanje na radnom mestu

Oko 32% mladih u opštini Bujanovac su, kroz radno iskustvo, bili svedoci nekog oblika zlostavljanja na poslu, a koje je ostavilo posledice na psihičko i telesno zdravlje njih samih ili njihovih kolega ili koleginica. Od toga, 8,6% mladih zlostavljanju je svedočilo često, a 23,7% retko. Muškarci su u većoj meri nego žene imali priliku svedočiti zlostavljanju na radnom mestu dok razlike bazirane na tipu naselja nisu izražene.

Zlostavljanje na random mestu

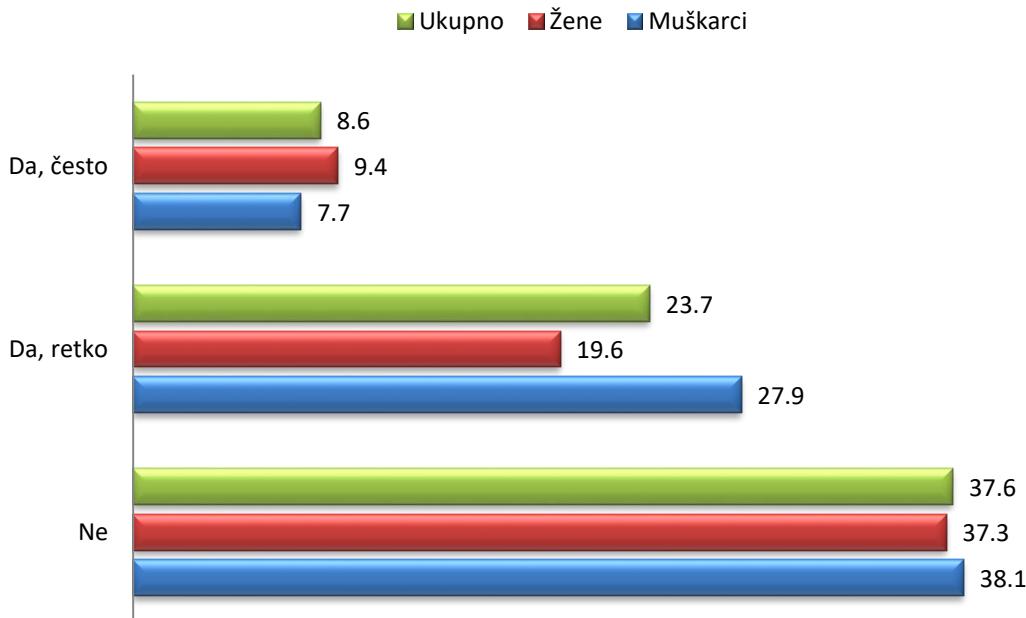

Tabela: Diskriminacija prema ženama na tržištu rada

Slažete li se sa mišljenjem da se prema ženama vrši diskriminacija na tržištu rada?	%
Da, žene su diskriminisane u velikoj meri	26.7%
Da, žene su diskriminisane, ali u manjoj meri	41.4%
Ne, žene nikako nisu diskriminisane na tržištu rada	15.7%
Ne znam	16.1%

Oko 68% mladih smatra da se prema ženama vrši diskriminacija na tržištu rada u većoj ili manjoj meri. Primetne su razlike bazirane na polu, kada je u pitanju percepcija diskriminacije – 77% žena i 59% muškaraca se slažu sa tvrdnjom da se prema ženama vrši diskriminacija na tržištu rada. Kada je u pitanju plaćanje mladima za njihov rad, najugroženiji su mladi iz vangradskih sredina, gde 3,2% mladih navodi kako platu primaju veoma neuredno i neredovno, a 11,4% ih platu prima sa zakašnjenjem do mesec dana od dogovorenog roka. Žene su najugroženije po pitanju poslova za koje ne primaju platu, jer 3,9% žena ne prima platu za posao koji rade. Također, 8,7% ih platu prima sa zakašnjenjem do mesec dana, a 1,9% veoma neuredno i neredovno.

Percepcija mita i korupcije pri zapošljavanju

Tabela. Percepcija podmićivanja u svrhu zapošljavanja

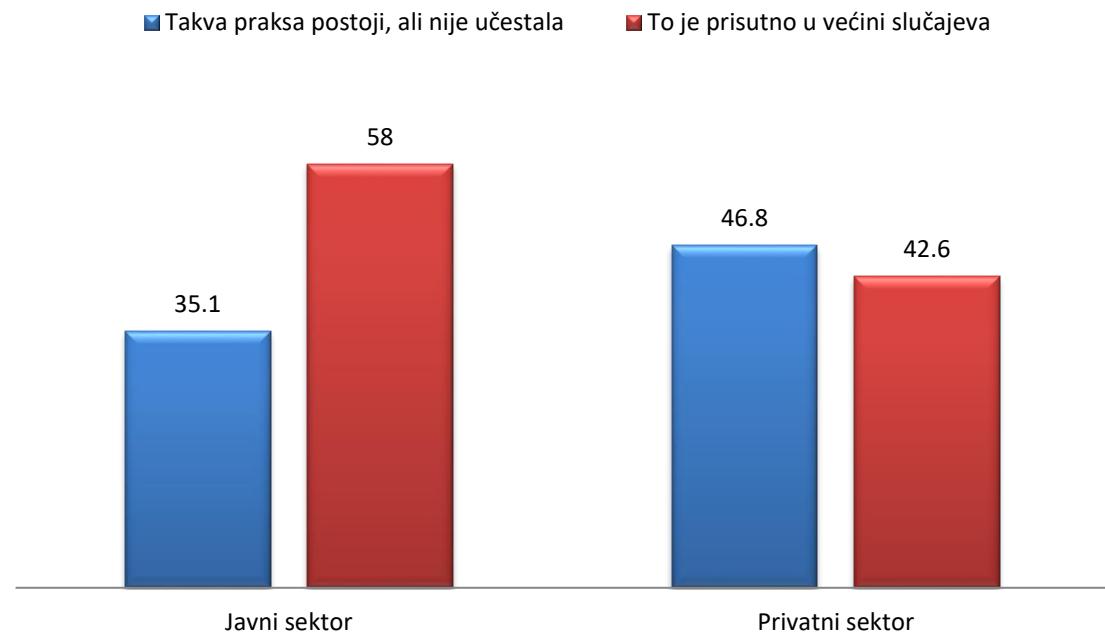
	direktno	indirektno
Mladi koji direktno ili indirektno svedoče o podmićivanju ili kupovini radnog mesta	6.2%	62.2%

Više od 68% mladih u opštini Bujanovac direktno ili indirektno može da posvedoči i o podmićivanju ili kupovini radnog mesta. Pod direktnim svedočenjem smatra se situacija u kojoj je osoba videla/prisustvovala podmićivanju, dok su pod indirektnim svedočenjem opisane situacije kada je osoba čula da je neko platio mito kako bi se zaposlio. Čak 58,8% mladih smatra da je praksa podmićivanja kako bi se dobio posao učestala pojava

u javnom sektoru, a da praksa podmićivanja postoji, ali nije učestala smatra 35,1% mladih kada je javni sektor u pitanju. Tek 3,6% mladih u opštini Bujanovac smatra kako podmićivanje u svrhu zapošljavanja u javnom sektoru ne postoji.

Percepcija podmićivanja kako bi se dobio posao u privatnom sektoru nešto je niža, ali i dalje vrlo visoka. 42,6% mladih smatra da je praksa podmićivanja kako bi se dobio posao u privatnim firmama učestala pojava, a da takva praksa postoji, ali nije učestala smatra 46,8% mladih.

Percepcija podmićivanja kako bi se dobio posao u javnom ili privatnom sektoru

Samo 6,5% mladih smatra da je dobro raditi u privatnom sektoru. Najviše je onih koji smatraju da je javni sektor najbolji poslodavac, čak 41%.

Izuzetno je nizak procenat mladih koji bavljenje poljoprivredom smatraju dobrim poslom. I dalje je "država" najpoželjniji poslodavac. Ipak, značajan je broj mladih koji smatraju kako je najbolje raditi u vlastitoj firmi, oko 33%. To daje dobar argument projektima samozapošljavanja mladih (podrške u pokretanju vlastitih biznisa, startupa i slično).

Preduzetništvo mladih

Oko 69% mladih iz Bujanovca smatra da bi im poslovni trening bio od koristi.

U proseku 10% mladih imalo je priliku da učestvuje na nekom određenom biznis seminaru za mlade.

Nesrazmernost između broja mladih koji su učestvovali u biznis seminaru ili treningu za mlade i broja mladih koji bi želeli učestvovati u takvom seminaru je velika.

Oko 10% mladih su nekada poхаđali određeni biznis seminar, dok je onih koji smatraju da bi im takav seminar koristio i koji bi ga želeli poхаđati 69%.

Od 10% mladih koji su poхаđali određeni biznis seminar ili trening, 88% ih navodi kako im je seminar bio veoma koristan ili koristan.

Mišljenje mladih o vlastitom biznisu

Blizu 40% mladih u opštini Bujanovac rado bi pokrenulo vlastiti biznis, ali im je za to potrebna podrška od samog početka.

Oko 42% mladih iz ruralnih sredina i 35% mladih iz gradskih sredina rado bi pokrenulo vlastiti biznis, ali im je u tome potrebna podrška od samog početka. Oko 38% mladih iz gradskih sredina i 23% mladih iz ruralnih sredina ne bi pokrenulo vlastiti biznis, ali iz razloga što nemaju osnovne uslove za to.

Mladih koji ni u kojem slučaju ne bi pokrenuli vlastiti biznis je oko 12%, a oko 15% je mladih koji ne znaju da li bi se odlučili na takav korak.

Novac i mlađi

Blizu 40% mladih u opštini Bujanovac rado bi pokrenulo vlastiti biznis, ali im je za to potrebna podrška od samog početka.

Oko 42% mladih iz ruralnih sredina i 35% mladih iz gradskih sredina rado bi pokrenulo vlastiti biznis, ali im je u tome potrebna podrška od samog početka. Oko 38% mladih iz gradskih sredina i 23% mladih iz ruralnih sredina ne bi pokrenulo vlastiti biznis, ali iz razloga što nemaju osnovne uslove za to.

Mladih koji ni u kojem slučaju ne bi pokrenuli vlastiti biznis je oko 12%, a oko 15% je mladih koji ne znaju da li bi se odlučili na takav korak.

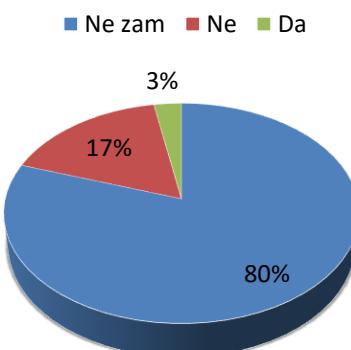
Tabela. Doprinos mlađih kućnom budžetu

	Gradske sredine	Vangradske sredine
Da	42%	42.9%
Da, ali ne redovno	14%	8.8%
Ne	43.3%	48%

Otpriklike polovina mlađih muškaraca redovno doprinosi kućnom budžetu. Razlike bazirane na tipu naselja nisu mnogo izražene. Ipak, mlađi iz ruralnih sredina su u nešto nepovoljnijem položaju.

Zdravstvene usluge

Zdravstvene usluge koje su posebno organizirane i specifično namijenjene samo mlađima, ne postoje u većini lokalnih zajednica ili mlađi ne znaju da takve usluge postoje. Samo 3% mlađih zna da u njihovoј lokalnoj zajednici postoje zdravstvene usluge specifično namijenjene njima, a nepunih 1% je takve usluge i koristilo.

Zdravstvenim uslugama koje pružaju domovi zdravlja u njihovim lokalnim zajednicama, oko 39% mlađih nije ni zadovoljno ni nezadovoljno. Oko 24% mlađih iz gradskih sredina i oko 29% mlađih iz vangradskih sredina su u većoj ili manjoj mjeri nezadovoljni zdravstvenim uslugama, a zadovoljnijih i potpuno zadovoljnijih je oko 32%.

Zadovoljstvo zdravstvenim uslugama	Gradske sredine	Vangradske sredine	Ukupno
U potpunosti zadovoljan	5,3%	6,0%	5,8%
Zadovoljan	22,7%	27,4%	26,0%
Ni zadovoljan ni nezadovoljan	46,0%	36,9%	39,6%
Nezadovoljan	17,3%	20,9%	19,8%
U potpunosti nezadovoljan	6,7%	8,0%	7,6%
Ne znam	2,0%, ,	9%	1,2%

Zdravstveno osiguranje

Oko 4% mlađih u opštini Bujanovac nema zdravstveno osiguranje, a oko 2% ih ne zna da li imaju zdravstveno osiguranje.

Mladi uglavnom koriste državno zdravstveno osiguranje preko roditelja/staratelja (38%) ili preko poslodavca (39%), a preko Biroa osigurano je oko 13% mlađih.

Dodatno osiguranje (privatno u Srbiji ili u zemljama EU) ima 2,6% mlađih u Bujanovcu.

Ginekološki pregled

Oko 45% mlađih žena dale su odgovor kako nikada nisu izvršile ginekološki pregled, a 1,6% njih ne žele da odgovore na pitanje. Posebnu pažnju potrebno je obratiti na podatak da oko 47% devojaka iz ruralnih sredina nikada nisu bile na ginekološkom pregledu.

U gradskim sredinama ovaj procenat iznosi oko 40%. Oko 63% devojaka nisu izvršile ginekološki pregled u referentnih godinu dana, a oko 14% ih se ne seća da li su posetile ginekologa u poslednjih godinu dana.

Optimizam/pesimizam na ličnom i društvenom planu

Većina mlađih u opštini Bujanovac zadovoljna je načinom na koji se odvijaju stvari u njihovom životu (67,3%). Jako zadovoljnih je 14,9%, nezadovoljnih 14,5%, a jako nezadovoljnih je 3,2%. Međutim, zadovoljstvo načinom na koji se odvijaju stvari u društvu je dosta niže – zadovoljnih je 47,1%, jako zadovoljnih tek 2,6%, dok je nezadovoljnih 41,3% i jako nezadovoljnih 9%.

Percepcija budućnosti

Mladi iz opštine Bujanovac su uglavnom optimistični kada je u pitanju njihova budućnost (55,5%), mada je značajan procenat i mlađih koji nemaju izražena očekivanja o svojoj budućnosti (27,3%). Jako optimističnih je 7,6%, jako pesimističnih je malo, nepunih 1%, dok je pesimističnih 8,8%.

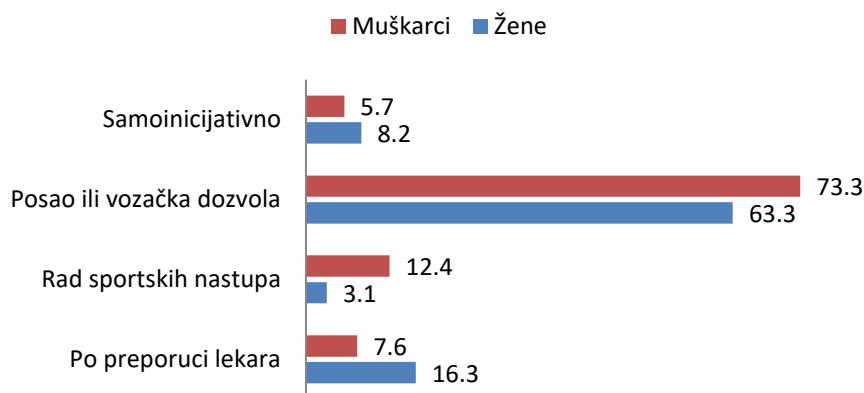
Percepcija budućnosti društva u cellini je nešto negativnija od percepcije lične budućnosti.

Pojava da mladi budućnost društva vide kao negativniju od lične budućnosti prisutna je u svim istraživanjima o položaju i problemima mlađih.

Sistematski pregled

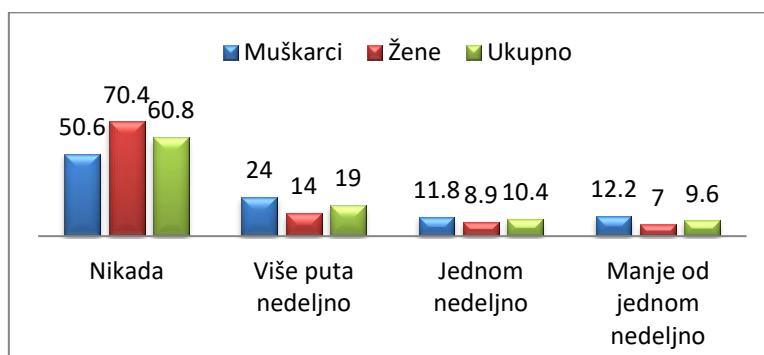
Više od 21% mlađih u opštini Bujanovac nikada nije izvršilo sistematski pregled. Onih, koji se ne sjećaju kada su radili sistematski pregled, je 34%. Oko 24% mlađih obavilo je sistematski pregled u posljednjih 12 mjeseci. Mlađih koji su pregled izvršili prije više od godinu dana je oko 19%. Ipak, i dalje je najveći broj mlađih koji nikada nisu bili na sistematskom pregledu ili se ne sjećaju kada su posljednji put izvršili sistematski pregled. Posebno ranjiva kategorija su mlađi iz vangradskih sredina. Za 5,5% veći je udio žena koje nikada nisu obavile sistematski pregled nego muškaraca, no to ne znači da muškarci vode više računa o zdravlju. Upravo suprotno, mlađe žene su češće obavljale sistematski pregled kao redovni pregled na vlastitu inicijativu, dok su muškarci pregled češće obavljali radi zaposlenja ili za potrebe vozačke dozvole, te zbog sportskih nastupa.

Rezultati prikazani u grafikonu ispod pokazuju razloge zbog kojih mlađi rade sistematski pregled.

Bavljenje rekreativnim aktivnostima

U proseku, 60% mlađih u opštini Bujanovac nikako se ne bavi rekreativnim aktivnostima. Ipak, muškarci posvećuju više vremena rekreativnim aktivnostima nego što to čine žene. Mladima, pogotovo devojkama, je potrebno obezbediti odgovarajuće rekreativne sadržaje, kako bi se više uključile. Oko 29% mlađih u opštini Bujanovac rekreativnim aktivnostima se bavi jednom sedmično ili više puta u toku sedmice, ali sa značajnim razlikama baziranim na polu, jer se 24% muškaraca i 14% žena rekreativnim aktivnostima bave više puta sedmično. Oko 50% muškaraca i 70% žena rekreativnim aktivnostima ne bave se nikako, a ređe od jednom nedeljno u rekreaciju se uključuje 12% muškaraca i 7% žena.

Konsumiranje alkoholnih pića

Mladi u opštini Bujanovac, pogotovo muškarci, alkohol konzumiraju u značajnoj meri. Čak 22% muškaraca alkohol konzumira više puta sedmično. U prosjeku, oko 40% muškaraca i 78% žena ne konzumira alkoholna pića nikada, a 8% muškaraca i 9% žena nisu konzumirali alkohol u referentnih mjesec dana. Međutim, značajan je udio mladih koji alkohol konzumiraju do 3 puta mjesечно, oko 24% muškaraca i oko 5% žena. No, posebnu pažnju potrebno je obratiti na podatak da 12% muškaraca i 2% žena alkohol konzumiraju četiri do šest puta mjesечно te na podatak da oko 9,6% muškaraca i 1,6% žena konzumiraju alkohol sedam i više puta mjesечно.

	Muškarci	Žene	Ukupno
Ne pijem alkoholna pića	40,4%	77,6%	59,2%
Niti jednom u poslednjih mesec dana	8,3%	8,6%	8,5%
Samo jednom u poslednjih mesec dana	5,4%	4,5%	4,9%
2 do 3 puta u poslednjih mesec dana	23,8%	5,3%	14,4%
4 do 6 puta u poslednjih mesec dana	12,1%	2,0%	7,0%
7 do 10 puta u poslednjih mesec dana	3,8% ,	8%	2,3%
Više od 10 puta u posljednjih mjesec dana	5,8% ,	8%	3,3%

Najveći broj mladih koji konzumiraju alkoholna pića, alkohol su prvi put probali u dobi između 13 i 18 godina u društvu svojih vršnjaka i prilikom određenih proslava. Mladi najčešće konzumiraju pivo, potom žestoka pića i vino sa značajnim razlikama baziranim na spolu. Od postotka mladih koji konzumiraju alkoholna pića, pivo je prvi izbor za 95% muškaraca i 51% žena. Vino više konzumiraju žene, 71% žena naspram 43% muškaraca, dok žestoka pića podjednako konzumiraju i muškarci i žene. Oko 60% muškaraca i 70% žena alkohol konzumiraju zbog toga što se osjećaju opuštenije kada to čine. Oko 10% mladih iz vangradskih sredina i 4% mladih iz gradskih sredina alkohol konzumiraju kako bi dobili više samopouzdanja, a oko 31% muškaraca pogotovo iz vangradskih sredina alkohol konzumira radi društva: „pijem zato što moje društvo pije“.

Reklame za alkoholna pića mladi najčešće vide na TV-u i internetu, ali i na billboardima. U nešto manjem procentu zastupljene su reklame u štampi i na radiju. Mladi smatraju kako su alkoholna pića dostupna u pogledu njihove cijene, odnosno, da ih svako može kupiti. Takvo mišljenje ima više od 80% mladih. Da su pića lako dostupna i maloljetnicima smatra 90% mladih.

Mentalno zdravlje

Oko 21% mladih posjećivali su psihologa, za 64% njih razgovor sa psihologom je bio koristan. Oko 22% muškaraca i oko 20% žena posjećivali su psihologa. Za 3% veći je udio mladih iz vangradskih sredina koji su koristili usluge psihologa. Od procenta mladih koji nikada nisu posjetili psihologa većina (92%) ih to nije uradila zato što nisu osjetili potrebu za razgovorom sa psihologom, oko 3% ih izjavljuje kako nisu išli kod psihologa jer im je bilo neprijatno potražiti psihološko savjetovanje, oko 2% nemaju dostupne usluge psihologa u mjestu u kojem žive, te 2% ih je željelo razgovarati sa psihologom, ali nisu znali kome da se obrate.

Mišljenje o posjetama psihologu za 68% mladih je pozitivno, sa značajnom razlikom baziranom na spolu (61% muškaraca i 75% žena imaju pozitivno mišljenje o posjetama psihologu). Negativno mišljenje ima 0,7% mladih iz gradskih i 4,5% mladih iz vangradskih sredina, a mladih sa neutralnim stavom je oko 28%. Oko 54% muškaraca i 71% žena, odnosno, 71% mladih iz gradskih i 59% mladih iz vangradskih sredina bi posjetili psihologa radi savjetovanja. U prosjeku, oko 11% mladih ne bi to učinili. Razlozi zbog kojih mladi ne bi posjetili psihologa su nepovjerenje da psiholog može pomoći, stid od toga da neko sazna kako su posjećivali psihologa te nepovjerenje da će psiholog čuvati tajnost razgovora. Najviše nepovjerenja vezanog za tajnost razgovora sa psihologom pokazuju mladi iz vangradskih sredina. Značajan dio mladih nema nikakav poseban razlog zbog kojeg ne bi posjetili psihologa.

KULTURA I SPORT

Zadovoljstvo podrškom kulturi i sportu mladih u opštini Bujanovac, koji su zadovoljni podrškom lokalnih vlasti u kreiranju kulturnih i sportskih sadržaja, uglavnom je jako malo. Malo je i onih koji su zadovoljni kvalitetom lokalnih medija na srpskom i albanskom jeziku, kada je u pitanju vreme posvećeno kulturi.

	Vrlo nezadovoljan	Nezadovoljan	Ni zadovoljan ni nezadovoljan	Zadovoljan	Veoma zadovoljan
Zadovoljstvo podrškom lokalnih vlasti kada je u pitanju sportski sadržaj	9,9%	14,1%	46,9%	8,7%	1,4%
Zadovoljstvo podrškom lokalnih vlasti kada je u pitanju kulturni sadržaj	12,1%	13,3%	45,3%	8,9%	0,2%
Odnos medija kada je u pitanju vrijeme posvećeno kulturnim sadržajima	8,9%	12,5%	47,9%	9,3%	1%

Prema prikupljenim podacima, na području opštine Bujanovac postoji jedno amatersko pozorište na srpskom jeziku i jedna organizacija civilnog društva, koja je postala prepoznatljiva na osnovu produkcije pozorišnih predstava i performansa na albanskom jeziku-Dituria.

Postoji jedan gradski sportski teren za fudbal, jedna sportska hala u kojoj se nalazi teren za košarku. Veće ruralne sredine, poput sela Trnovac, takođe imaju sportski fudbalski teren.

Mladi iz Bujanovca uglavnom retko posećuju organizovane kulturne sadržaje u gradu, ali ovaj podatak nije dovoljan da se zaključi kako mladi nisu zainteresovani za kulturu. Razlog može biti i nepostojanje adekvatne ponude za mlađe u oblasti kulture.

U referentnih mesec dana, oko 63% mladih nisu posetili nijedan kulturni sadržaj, oko 20% mladih jesu posetili neki od kulturnih sadržaja, ali u periodu dužem od mesec dana, a oko 17% mladih kulturne sadržaje posećuje više od jednom ili više puta mesečno i to najčešće u Vranju i Prištini.

Kako je već spomenuto, oko 29% mladih u opštini Bujanovac rekreativnim aktivnostima se bavi jednom nedeljno ili više puta u toku nedelje. Razlike bazirane na polu su značajne, jer je mnogo veći broj muškaraca koji se bave sportom i rekreacijom nego žena, što upućuje na to da je devojkama potrebno obezbediti više sadržaja iz oblasti sporta i rekreacije.

Mladi koji se bave sportom, najčešće se bave ekipnim sportovima poput fudbala, košarke i odbojke. Potom su zastupljeni treninzi u teretani, trčanje i hodanje do Bujanovačkog jezera. U manjoj meri mladi se bave borilačkim sportovima, biciklizmom te individualnim sportovima poput karate.

Polovina mlađih u opštini Bujanovac nije posetila nijedan sportski događaj u referentnih mesec dana. Pitanja usko vezana za sport jesu i trendovi promene u ishrani, koji se najčešće povezuju sa bavljenjem određenim rekreativnim aktivnostima.

No, mlađi uopštini Bujanovac, uglavnom nisu menjali svoju ishranu u referentnih godinu dana (oko 90%). Oko 1% mlađih ishranu su promenili po preporuci lekara, a oko 5% su svojevoljno iz prehrane izbacili određene namirnice. U uzorku nije bilo mlađih koji su se odlučili za vegeterijansku, vegansku ili makrobiotičku ishranu. Takođe, oko 1% mlađih su u ishranu uključili određene prirodne dodatke poput semenki, a oko 3% mlađih koriste dodatke prehrani u vidu proteina ili šejkova.

AKTIVIZAM MLADIH (UČEŠĆE, VOLONTIRANJE I MOBILNOST)

Načini učešća u donošenju odluka i mlađi

Oko 36% mlađih smatra kako nemaju nikakvog uticaja na donošenje odluka značajnih za mlade, a koje se donose na lokalnom nivou. Dodatno, 28% ih smatra da je uticaj mlađih mali. Najmanje efikasnim načinima učešća u donošenju odluka mlađi smatraju potpisivanje peticija i učestvovanje u javnim demonstracijama, potom lično kontaktiranje političara i glasanje. Rad u nevladinim organizacijama i rad u političkim strankama ocenjeni su kao nešto učinkovitiji.

Rezultat toga što mlađi ne vjeruju da svojim učešćem mogu doneti promene ogleda se i u niskom postotku mlađih koji su u poslednjih 12 meseci ispoljili neki od oblika aktivnog učešća.

	Da	Ne
Kontaktirali političara	3%	97%
Prisustvovali javnom skupu	10,4%	89,6%
Potpisali peticiju	17%	83%
Učestvovali u javnim protestima	4,2%	95,8%
Napisali članak u studentskim novinama, za neku organizaciju ili na internetu	4,8%	95,2%
Učestvovali na skupovima lokalne zajednice	11,4%	88,6%
Komentarisali društvene i političke teme na društvenim mrežama	10,6%	89,4%

Aktivni mladi

Članstvo mladih u opštini Bujanovac u organizacijama, bilo političkim ili nepolitičkim nije česta pojava. Najviše mladih uspele su okupiti omladinske organizacije i političke stranke, kao i organizacije za ljudska prava (oko 8% svaka). Manji deo mladih aktivan je kroz članstvo u religijskim i kulturnim organizacijama.

Tabela. Članstvo u organizacijama.

Omladinske organizacije ili asocijacije	8,2%
Omladinske organizacije političkih stranaka	4,6%
Religijske organizacije	5,4%
Politička stranka	8,2%
Okolišne organizacije	2,6%
Ljudska prava ili organizacije za humanitarnu pomoć	8%
Profesionalne organizacije	3%

Procenat mladih koji nisu članovi navedenih organizacija, ali su učestvovali u aktivnostima koje su organizacije organizovale ili su radili za njih, je nešto veći od procenta mladih koji su aktivni članovi organizacija.

Odlazak iz zemlje

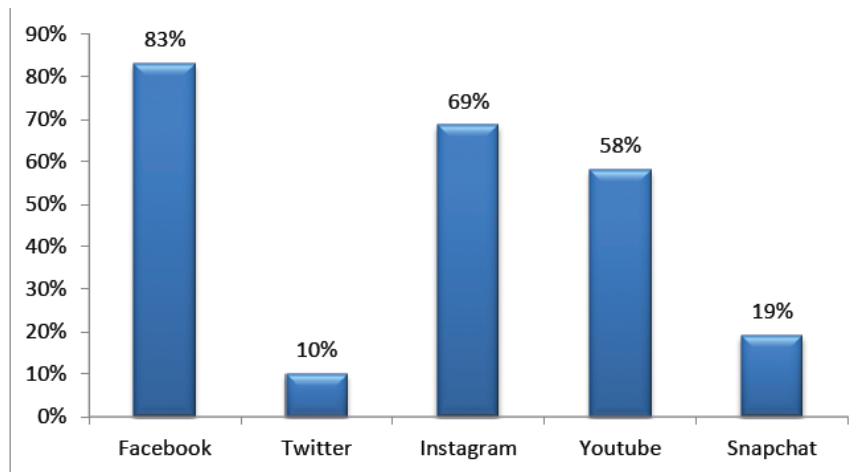
Oko 45% mladih u opštini Bujanovac otišlo bi u inostranstvo zauvek, 34% bi otišlo na duže vrijeme kada bi im se za to pružila prilika, a 20% ih preduzelo i konkretne korake za odlazak iz zemlje.

Procenat mladih koji bi zauvijek napustili zemlju visok je u svim prethodno sprovedenim istraživanjima u različitim opštinama u Srbiji. Uzmemo li u obzir i oko 9,4% mladih koji ne znaju da li bi otišli ili ne, dolazimo do podatka da u opštini Bujanovac živi oko 11% mladih koji tu i žele ostati.

INFORMISANJE MLADIH

Mladi se najviše informišu preko interneta, oko 84% njih internet koristi svakodnevno, a oko 11% nekoliko puta nedeljno. Potom, mladi gledaju TV, oko 63% svakodnevno, a 14% nekoliko puta sedmično. Oko 51% mladih nikada ne čita neke dnevne novine, a 54% ih ne čita sedmične magazine. Žene povremeno čitaju dnevne i nedeljne stampane medije u većem procentu nego muškarci.

Kada govorimo o korištenju interneta, za pristup internetu mladi najčešće koriste pametne telefone (93%). Oko 5% mladih koriste laptop kako bi pristupili internetu. Vrlo mali procenat mladih internetu pristupa preko tableta ili računara. Kada govorimo o društvenim mrežama koje posećuju, Facebook je ubedljivo najzastupljeniji. Oko 83% mladih Facebook posećuje svakodnevno, a oko 8% nekoliko puta nevjedno. Potom dolazi Instagram sa 68,5% mladih koji ga posećuju svakodnevno i 3,6% mladih koji to rade skoro svaki dan. Tik Tok i Youtube su sledeće mreže po zastupljenosti sa 57,5% mladih koji je posećuju svakodnevno i 14% mladih koji Youtube posećuju tri do četiri puta Snapnedeljno. Snapchat ima 19% svakodnevnih korisnika među mladima, Twitter oko 10%, a LinkedIn (1,2%) i Tumblr (0,4%) najmanje.

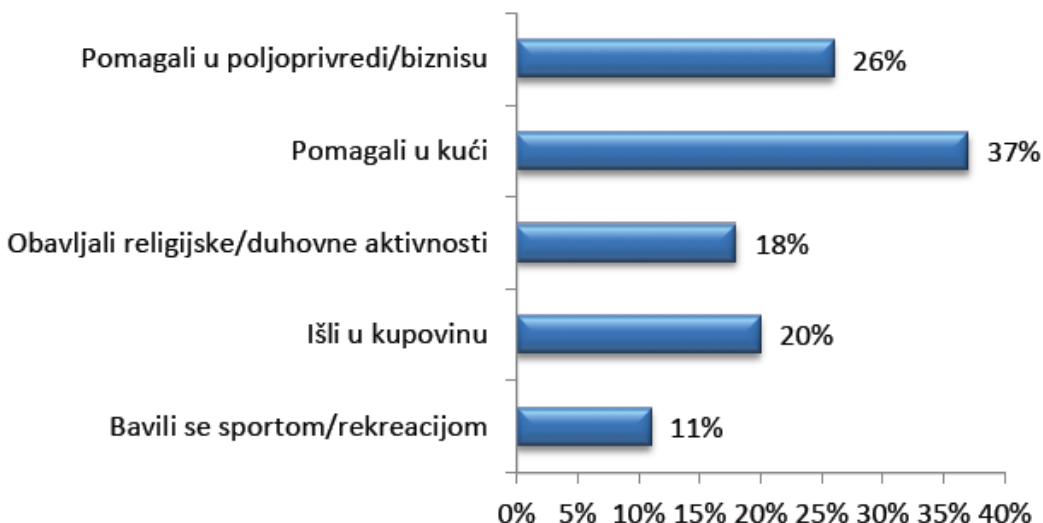
SLOBODNO VREME

Iskorišćenost slobodnog vremena

Na dnevnoj bazi, mladi najviše slobodnog vremena provode u druženju sa porodicom i prijateljima, na internetu i boraveći u kafićima, potom u gledanju televizije i šetnji. U nešto manjem procentu mladi vreme provode baveći se nekim svojim hobijem i čitajući knjige. Na nedeljnom nivou, mladi se najčešće uključuju u aktivnosti pomaganja roditeljima u vezi kućnih poslova i poslova u poljoprivredi/biznisu.

Barem jednom nedeljno mladi idu u kupovinu, a u nešto manjem, ali ipak značajnom procentu, mladi obavljaju religijske/duhovne aktivnosti, pa se bave sportskim i rekreativnim aktivnostima.

Aktivnosti koje mladi obavljaju više puta nedeljno

Zabrinjavajući podatak je da 11,9% muškaraca izjavljuju kako često posećuju kladionice/kockarnice, a 22% ih izjavljuju kako kladionice posećuju ali retko. Oko 10% muškaraca igre na sreću igra dva do tri puta mesečno, 6% ih to radi jednom nedeljno, 5% više puta nedeljno, a 2,5% svaki dan.

Najmanji osećaj vezanosti mladi iskazuju prema Evropskoj uniji. Značajni su i osećaji pripadnosti gradu u kojem žive, te Srbiji, Kosovu.

Nacionalna pripadnost važan je kriterijum za odabir bračnog partnera. Za više od 87% mladih nacionalnost i religija nisu bitan kriterijum za odabir prijatelja pa oko 84% mladih u opštini Bujanovac imaju prijatelje druge nacionalnosti sa kojima se redovno druže.

Međutim, nacionalna pripadnost značajan je kriterijum za odabir bračnog partnera, pogotovo za mlaade iz ruralnih sredina, jer preko 70% mladih iz ruralnih sredina ne bi stupilo u brak sa osobom druge nacionalnosti. Kod muškaraca taj procenat iznosi nešto manje od 50%. Dodamo li tome oko 15% mladih koji nisu sigurni da li bi ili ne stupili u brak sa osobom druge nacionalnosti, u proseku preostaje oko 17% mladih kojima nacionalna pripadnost ne bi bila prepreka za brak. Nešto veći je procenat mladih koji bi stupili u brak sa osobama druge nacionalnosti, ali izvan Balkana.

Takođe, oko 90% mladih nemaju problem sa nacionalnom pripadnošću kada su u pitanju poslovni odnosi, jer izjavljuju kako im ne bi smetalo da njihova nadređena osoba u poslu bude druge nacionalne pripadnosti. I kod ovog odgovora prisutne su razlike bazirane na tipu naselja u kojem mlađi žive, jer je procenat mladih iz vangradskih sredina kojima ovo ne bi smetalo, manji.

Nove osobe mlađi najčešće upoznaju preko prijatelja (45,5%), potom preko škole ili fakulteta (27,8%), prilikom izlazaka u grad (15,9%) te preko interneta (9,1%).

SIGURNOST MLADIH

Većina mladih u opštini Bujanovac donekle je zadovoljna sigurnosnom situacijom u mestu u kom žive. No, kada govorimo o izuzetno zadovoljnoj i izuzetno nezadovoljnoj grupi mladih, više je onih koji su u velikoj mjeri zadovoljni sigurnosnom situacijom. Više je nezadovoljnih u gradskim nego u ruralnim sredinama. Takođe, više je nezadovoljnih devojaka nego muškaraca.

Različiti oblici nasilja i mlađi

Mlađi su kroz upitnik odgovarali na dve forme pitanja o prisutnosti različitih oblika nasilja (nasilje u porodici, međuvršnjačko nasilje, nasilje na internetu, seksualno nasilje, nasilje na radnom mestu, razbojništvo, nasilje od strane partnera i nasilje od strane određene ekstremističke grupe).

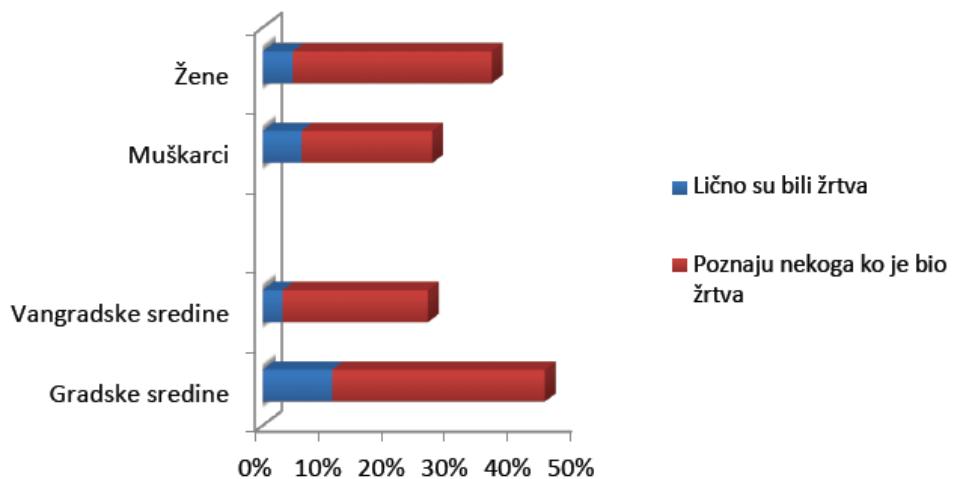
U prvoj formi pitanja mlađi su se trebali izjasniti o tome da li su oni lično bili žrtve nekog od nabrojanih oblika nasilja, dok su u drugoj varijaciji istog pitanja trebali navesti da li poznaju nekoga ko je bio žrtva nekog od navedenih oblika nasilja.

Rezultati ukazuju na doslednost u tome da su mlađi kod svakog oblika nasilja, u značajno većem procentu, navodili kako poznaju nekoga ko je bio žrtva nasilja, nego što su navodili kako su oni lično bili žrtve nekog od oblika nasilja.

Ove razlike su posebno primetne kod onih vrsta nasilja o kojima je generalno neugodnije govoriti, poput nasilja u porodici, nasilja na radnom mestu ili seksualnog nasilja.

Kod nekih drugih oblika nasilja, poput razbojništva ili nasilja od strane određene ekstremističke grupe, razlike nisu bile toliko izražene. Tako je kod nasilja u porodici, kao jednog od ponuđenih oblika nasilja, oko 5% mlađih izjavilo kako su lično bili žrtva nasilja u porodici dok je 26% mlađih navelo kako poznaju nekoga ko je bio žrtva ovog oblika nasilja.

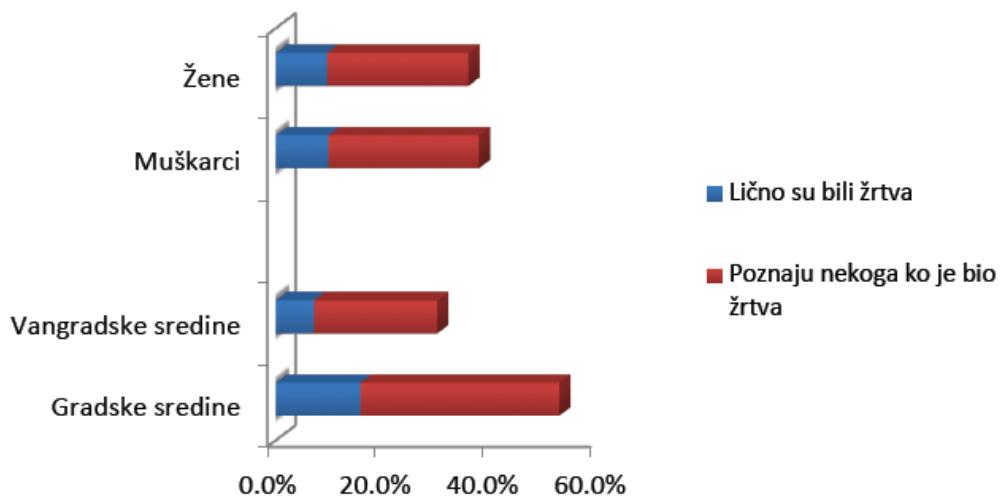
Nasilje u porodici

Međuvršnjačko nasilje

Međuvršnjačko nasilje najzastupljeniji je oblik nasilja kod mlađih. Oko 16% mlađih iz gradskih sredina bili su žrtve međuvršnjačkog nasilja, a 37% ih poznaje nekoga ko je bio žrtva ovog oblika nasilja. Međuvršnjačko nasilje značajno je prisutnije u gradskim nego u ruralnim sredinama i kada govorimo o mlađima koji su bili žrtve ove vrste nasilja, ali i kada govorimo o mlađima koji poznaju nekoga ko je bio žrtva međuvršnjačkog nasilja.

Međuvršnjačko nasilje

Nasilje na internetu

Nasilje na internetu sve je učestaliji oblik nasilja i u mnogim zemljama predstavlja značajan problem kod mlađih. Relevantni podaci o učestalosti nasilja na internetu za Srbiju nisu dostupni, ali je sasvim sigurno da ovaj oblik nasilja dobija na značaju.

U proseku, oko 5% mlađih u opštini Bujanovac navodi kako su bili žrtve nasilja na internetu, sa značajnim razlikama baziranim na polu. Tako je više od 7% muškaraca bilo žrtva nasilja na internetu naspram 2% devojaka. Kao i kod prethodnih oblika nasilja i kod nasilja na internetu značajno je veći broj mlađih koji poznaju nekoga ko je bio žrtva. Takođe, ovaj oblik nasilja je više prisutan u gradskim sredinama.

Psihičko nasilje

Tema psihičkog nasilja veoma je složena iz više razloga. Ipak, najveći problem psihičkog nasilja jeste njegovo neprepoznavanje od strane žrtve, a često i od strane počinjoca. Otežavajuća okolnost za naše podneblje je i to što se neki oblici tradicionalnih ponašanja koja imaju naznake nasilja, smatraju uobičajenim. Pored toga, i psihičko nasilje kao i svaki drugi oblik nasilja, u kontekstu zakonskih radnji, je potrebno i dokazati što je u slučajevima psihičkog nasilja dosta teško.

S druge strane, mnogobrojne studije dokazuju kako psihičko nasilje ostavlja daleko teže i dugotrajnije posljedice na zdravlje i kvalitet života žrtve nego što je to slučaj sa drugim oblicima nasilja. U širokom spektru ponašanja koja spadaju u kategoriju psihičkog nasilja nalazi se svaka primena psihičke prinude na fizički ili psihički integritet druge osobe, svako postupanje koje može prouzrokovati psihičku bol, prouzrokovanje straha, osećaja lične ugroženosti i povrede dostojanstva, potom verbalni napadi, vređanje, psovanje, nazivanje pogrdnim imenima, te drugi načini grubog uz nemiravanja, uhođenje i svi drugi slični oblici uz nemiravanja, kao što su pokušaj kontrolisanja nečijeg ponašanja ili izolacija osobe od drugih ljudi.

U psihičko nasilje spadaju i različiti oblici ekonomskog nasilja, poput finansijske kontrole, gdje nasilnik onemogućava žrtvi da upravlja vlastitim finansijama, oduzima joj novac ili zabranjuje rad. Većina slučajeva psihičkog nasilja događa se u krugu porodice i prijatelja, što dodatno otežava žrtvi da takvo nasilje prepozna i prizna te u konačnici na njega adekvatno reaguje.

U vremenu kada je tolerancija na fizičko nasilje izuzetno niska, psihičko nasilje je sve učestalije, te se često naziva i batinama 21. veka. Deca, mlađi i žene posebno su ranjive kategorije kada je u pitanju psihičko nasilje. Oko 38% mlađih u opštini Bujanovac nisu sigurni da bi znali prepoznati psihičko nasilje, a oko 12% ih izjavljuje kako vjerovatno ne bi prepoznali psihičko nasilje

Primetne su razlike bazirane na polu i tipu naselja. Muškarci i mlađi iz vangradskih sredina manje su sigurni šta je zapravo psihičko nasilje. Razlike bazirane na polu i tipu naselja prisutne su i kada je u pitanju mogućnost prepoznavanja pojmove koji označavaju određene oblike nasilja, poput mobinga i bullyinga. Muškarci i mlađi iz ruralnih sredina pokazuju niži stepen prepoznavanja navedenih pojmove.